

Mosty v horním povodí řeky Odry

Řeka Odra je jedinečným přírodním fenoménem jak pro město Odry, tak i pro celé horní Poodří. Svými přítoky se zasloužila o malebná údolí, Oderskou kotlinu se zásobami kvalitní pitné vody v podzemí, o úrodné půdy v její údolní nivě a bezesporu i přispěla ke kolonizaci této části Nízkého Jeseníku. Naše město po této evropské řece nese jméno a je prvním městem na této řece od jejího pramene. Lidé se s ní naučili žít, využívat ji a s osídlováním jejích břehů i měnit její tvář. Aby bylo možno Odru překonávat i mimo jejích nízkých vodních stavů, museli se lidé naučit stavět přes ni lávky a mosty. Ty spojovaly a spojují nejen břehy vodních toků, ale i lidi. Dovolte nám, abychom Vás seznámili s některými existujícími i zaniklými mosty, mostky, lávkami i propustky jak přes řeku Odru, tak i přes její přítoky v horním Poodří.

Nejdříve se zaměříme na mosty a lávky v samotném městě Odry. Nejvýznamnějšími mosty jsou dva silniční mosty na ulici Skřivánčí a na třídě Osvobození. Oba byly původně dřevěné s opěrnými pilíři a v současnosti jsou železobetonové. Zatímco most na Skřivánčí ulici stojí ve stejném místě jako původní dřevěný, most na třídě Osvobození je oproti původnímu dřevěnému posunut níže po proudu asi o 50 metrů. To souviselo se změnou komunikačního napojení vjezdu do Oder od Fulneku. Původně po mostě procházela ulice Nádražní, která začínala u oderského železničního nádraží, pokračovala po dnešní Nádražní ulici, v přímém směru přes původní

dřevěný tzv. Jahnův most překračovala řeku Odru, procházela v těsné blízkosti bývalého kláštera (dnešní hlavní objekt Střední pedagogické a zdravotnické školy sv. Anežky České) ke křižovatce pod nemocnicí, od níž pak pokračovala po dnešní ulici 1. Máje až na náměstí. Nově vybudovaný železobetonový most umožnil napřímit příjezd od Fulneku po nově vybudované třídě Osvobození. Dvě památkově chráněné pískovcové sochy sv. Františka z Assisi a sv. Jana Nepomuckého, stojící po obou stranách příjezdu ke kluzišti, původně stály na předmostí původního dřevěného mostu v místě stávajícího parku u Pomníku padlých.

Most na Skřivánčí ulici po opravě v roce 1945.

Most na Skřivánčí ulici v současnosti.

Most na Skřivánčí ulici, povodeň v roce 1954.

Most na Skřivánčí ulici, povodeň v roce 1997.

Jahnův most v Odrách na počátku 20. století.

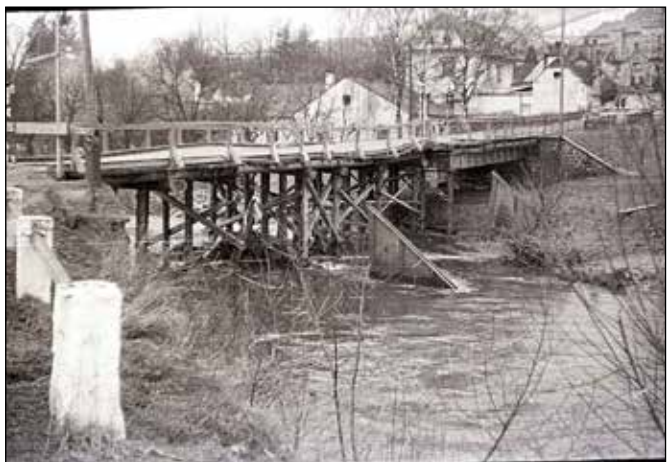
Socha na původním Jahnově mostu v Odrách v roce 1965.

Propustky v předmostí Jahnova mostu.

Stavba nového mostu na tř. Osvobození v červenci 1966.

Jahnův most po opravě v roce 1945.

Nový most na třídě Osvobození v Odrách.

Nouzový most přes Odru zřízený při povodni v roce 1953.

Most na třídě Osvobození v současnosti.

Květinová lávka v Odrách na počátku 20. století.

Pěší ocelová lávka v Odrách a potrubní most po povodni v roce 1997.

Květinová lávka v Odrách v současnosti.

Historicky zajímavou je pěší ocelová příhradová „Květinová“ lávka, spojující ulici Zámeckou pod bývalým panským vodním mlýnem (v současnosti areál fy Phramed s.r.o.) s ulicí Křížovou. Postavil ji Rudolf Schnak z Opavy v roce 1889 za 3.000,- zlatých a pouze s dílčími opravami slouží doposud. Název tato lávka zřejmě získala podle vrchnostenské květinové zahrady (původní německý název byl Blumensteg), která se nacházela na levém břehu Odry a která byla později rozparcelována a v letech 1766 -1733 zastavěna asi 32 domky a hostincem. U lávky je zřízena limnigrafická stanice hlídající výšku hladiny a průtok vody v řece Odře. Je zajímavé, že přežila všechny dosavadní povodně na řece Odře bez vážnější újmy.

Posledním současným přemostěním řeky Odry v Odrách je pěší ocelová příhradová lávka, která zkracuje především obyvatelům sídliště Pod lesem a přilehlé části města cestu na vlak, autobus nebo do průmyslového areálu firmy Semperflex-Optimit s. r. o.. Na této lávce je namontováno potrubí horkovodu a kousek nad ní řeku Odru překonává potrubní most vodovodního výtlačku. Ten poničila povodeň v roce 1997. U této lávky je zajímavé to, že stojí přes nové koryto řeky Odry vzniklé po roce 1976 při výstavbě nové hadičárny v rozšířeném areálu tehdejšího Optimitu.

Přes původní koryto řeky Odry stávala u bývalého škvárového fotbalového hřiště jiná příhradová ocelová lávka, která se stala „mostním poutníkem“ a která dodnes slouží, ale na zcela jiném místě. Tato lávka svařená z ocelových

Pěší ocelová lávka v současnosti.

Ocelová příhradová lávka v Loučkách za povodně v roce 1997.

trubek se po přeložce koryta řeky Odry v Odrách (okolo roku 1976) přestěhovala do Louček, kde spojovala dolní konec Jakubčovic n. O. (u bývalého koupaliště - dnes dětské sportovní hřiště) s chatovou osadou v Loučkách nad železniční tratí. Zde stávala do osudné červencové povodně v roce 1997, kdy se Odra zakousla do levého břehu a strhla tak i levobřežní betonový základ lávky. Obdiv zasluží firma nebo řemeslníci, kteří svařovali samotnou ocelovou konstrukci lávky. Ta se při povodni ukázala tak pevná a odolná, že bez většího poškození absolvovala cestu asi 620 m dlouhou, kdy ji Odra podvlekla pod silničním mostem silnice II/441 vedoucí z Oder na Potštát a vyvrhla na pravý břeh u drubežárny v Loučkách. Po opadu povodňových vod, kdy v místě lávky řeka Odra odnesla několik metrů levého břehu, nebylo reálné lávku vrátit na původní místo.

Proto ocelová lávka našla své poslední místo v Jakubčovicích nad Odrou u návsi, kde umožňuje lidem přístup na železniční zastávku a do lesa. V tomto místě do povodní v roce 1997 stávala jiná ocelová lávka s betonovou středovou podpěrou, kterou strhla voda. Jelikož „putovní“ ocelová lávka byla pro nynější místo krátká, byla před jejím novým uložením o jedno identické příhradové pole prodloužena.

Ocelová příhradová lávka v Jakubčovicích n. O. v současnosti.

Druhým „mostním poutníkem“ je ocelový obloukový most přes řeku Odru v Loučkách u kapličky. Ten původně stával v údolí řeky Moravice, u zaniklé obce Kerhartice v místě nynější zátopy Kružberské přehrady. V době, kdy byl dřevěný krytý most v Loučkách u kapličky ve špatném technickém stavu, nabídl se možnost při stavbě přehrady nepotřebný most využít právě v Loučkách. V Loučkách most postavily Pozemní stavby Opava v roce 1956 nákladem 1 200.000 Kč. Jak udával nápis na mostě: „BRANKA'ER EISENWERKE A. G. TROPPAU No 64 1905“, ocelovou část mostu vyrobily Branecké železářny již v roce 1905.

Původní umístění obloukového mostu v obci Kerhartice.

Ocelový obloukový most v Loučkách v současnosti.

Poslední velká povodeň v červenci 1997 na Oděru strhla celkem čtyři mosty a lávky stojící na řece Odře - jeden silniční most a dvě pěší lávky v Loučkách a jednu pěší lávku v Jakubčovicích n. O..

V Loučkách u bývalé pily stával silniční most se středovým pilířem. U něj červencová povodeň sebrala levou polovinu mostovky a pod mostem voda na levém břehu způsobila velkou břehovou nátrž. Na místě strženého mostu město Odry zřídilo nový ocelový most bez středového pilíře.

Most u pily stržený za povodně v roce 1997.

Most u pily stržený za povodně v roce 1997.

Nový ocelový most v Loučkách u pily v současnosti.

V Loučkách pod mateřskou školou stávala pěší lávka, která měla rovněž středový pilíř a kterou rovněž voda strhla a odnesla asi 100 m níže po toku. Novou příhradovou ocelovou lávku bez podpěry svým peněžním darem spolufinancovalo město Náchod. Odtud pochází i její název „Náchodská lávka“, který připomíná tabulka připevněná na betonovém pilíři na levém břehu řeky Odry.

Pěší ocelová lávka v Loučkách pod MŠ v roce 1989.

Pěší ocelová lávka v Loučkách pod MŠ za povodní v roce 1997.

Pěší příhradová ocelová Náchodská lávka v Loučkách v současnosti.

Pamětní tabulka na Náchodské lávce.

Třetí stržená lávka se nacházela na hranici katastru Loučky n. O. a Jakubčovice n. O. pod chatami a zmiňoval jsem se o ní již výše. Na doplnění je třeba uvést, že pěší lávka byla v tomto místě po povodních obnovena za spolupráce obce Jakubčovice n. O., města Oder a jakubčovického kamenolomu, který poskytl nevyužívanou lávku potrubního mostu, sloužícího v minulosti k odvádění znečištěné vody z praní kameniva přes řeku Odru u kalových polí v kamenolomu.

Nová pěší příhradová lávka v Loučkách u chat.

Poslední strženou lávkou na řece Odře za povodní v červenci 1997 byla ocelová pěší lávka v Jakubčovicích n. O. u návsi. Jednalo se rovněž o ocelovou lávku se středovým pilířem, kterou voda odvěkla až k řadovým garážím v Jakubčovicích n. O. asi 360 m níže po toku. Jelikož už konstrukce lávky nebyla použitelná, nahradila tuto lávku upravená lávka popsaná výše coby „mostní poutník“.

Pěší lávka v Jakubčovicích n. O. u návsi za povodně v roce 1997.

Místo po stržené ocelové lávce v Jakubčovicích n. O..

V dalším popisu se zaměřím na zajímavé mosty v širším okolí města Oder.

Největší mostní konstrukcí na řece Odře je železobetonová dálniční estakáda na dálnici D1 (dříve D47) u Mankovic o 26 polích, vysoká 8 m a dlouhá 844,5 m.

Dálniční estakáda v Mankovicích.

Menší železobetonové silniční mosty stojí mezi Odrami a Mankovicemi (tzv. „Mankovický most“), mezi Loučkami a Jakubčovicemi n. O. a v Jakubčovicích n. O. u lomu. Posledně jmenovaný má na rozdíl od dvou předešlých středovou podpěru. Nový „Mankovický most“ byl postaven asi před 25 lety zhruba 45 metrů níže, čímž se zlepšily směrové poměry silnice u železničního přejezdu.

Původní mankovický most mezi světovými válkami.

Železobetonový silniční mankovický most v současnosti.

Železobetonový silniční most u Jakubčovic n. O. v současnosti.

Železobetonový silniční most v Jakubčovicích n. O. v současnosti.

Novější železobetonový most přes řeku Odru nahradil dřívější dřevěný most pro příjezd k poutnímu místu Skála Panny Marie na spálovském katastru.

Původní dřevěný most u Skály Panny Marie u Klokočůvku.

Nový železobetonový most u Skály Panny Marie u Klokočůvku.

Zajímavým železobetonovým mostem je dnes již historický obloukový most přes řeku Odru na území Vojenského újezdu Libavá mezi zaniklými obcemi Nové Oldřůvky a Barnov nad vodní nádrží Barnov. Byl postaven mezi světovými válkami, dodnes slouží a můžete si jej prohlédnout např. při cyklistické akci Bílý kámen, kdy po něm prochází jedna z povolených cyklotras.

Historický železobetonový mos u Nových Oldřůvek.

Historicky nejstaršími mosty a propustky jsou kamenné klenuté mosty a mostky, z nichž nejstarším je památkově chráněný barokní kamenný klenutý most se dvěma oblouky přes říčku Budišovku v Budišově n. Bud., poblíž Městského muzea břídlíce. Tento most je datován rokem 1773 a zdobí jej barokní pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1725. Na stavbu tohoto mostu byla použita místní břídlíce, která se k různým stavebním i jiným užitkovým účelům těžila v širším okolí Budišova n. Bud..

Kamenný most se sochou sv. Jana Nepomuckého v Budišově n. B.

Menší klenuté mostky a propustky ještě stále najdete na různých místech v okolí města Oder. V Heřmánkách najdete dva. Jeden stojí přes Heřmanický potok, na hlavní silnici II/442, na vjezdu do obce od Jakubčovic n. O.. Tento mostek je nenápadný, protože komunikace nad ním byla v minulosti rozšířena a zpevňována. Dlouho již existovat nebude, protože Správa silnic Moravskoslezského kraje chystá jeho náhradu méně pohledným ocelovým vejčitým propustkem.

Druhý menší kamenný klenutý propustek v Heřmánkách naleznete na bývalém mlýnském náhonu, pod dnes již neexistující vodní pilou stávající v minulosti pod hřbitovní kaplí. Tento propustek na vjezdu do selské usedlosti dodnes slouží a ve vrcholu kamenné klenby má

klenák s letopočtem 1816. Jedná se o zajímavou stavební památku místního významu.

Kamenný silniční most v Heřmánkách.

Podobný kamenný klenutý propustek můžete vidět v Loučkách na náhonu pod vodním mlýnem Wesselsky nebo pod Čermnou ve Slezsku, v chatové osadě Čermenský mlýn na levostranném přítoku Budišovky. Zajímavý klenutý kamenný most, zvaný „Římský“, se nachází mimo povodí řeky Odry, dále od Oder u Hranic. I ten se ze svého původního místa stěhoval (byl rozebrán a poté na novém místě opět postaven) a v současnosti stojí mezi zářezem hlavní železniční trati č. 270 a dálniční estakádou dálnice D1 (dříve D47) nad potokem Ludinou u Hranic. V minulosti přes něj procházela stará obchodní cesta a byl údajně zmíněn již v roce 1569 ve výčtu robot z Jindřichova v Kropáčově urbáři. Do současného místa byl přeložen v roce 1843 při stavbě Severní dráhy Ferdinandovy.

Kamenný propustek u vodního mlýna v Loučkách.

Římský most u Hranic.

Zajímavým, a dnes již pro Odersko zaniklým druhem mostů, byly kryté dřevěné mosty. Jeden jsem již zmínil výše. Ten do roku 1958 stával přes řeku Odru v Loučkách u novogotické kapličky, o něco níže po proudu oproti nynějšímu ocelovému obloukovému mostu.

Historický dřevěný krytý most v Loučkách.

Druhý podobný dřevěný krytý most stával do poloviny 20. století v Heřmánkách v místě stávajícího dřevoskladu. U výjezdu z tohoto areálu ještě dnes můžete vidět na obou březích řeky Odry oba kamenné základy dokládající pěknou kamenickou práci z místní droby.

Základy zaniklého dřevěného krytého mostu v Heřmánkách.

Zajímavou konstrukci má dodnes stojící jediný most přes řeku Odru v Heřmánkách v areálu dřevoskladu, který musel v minulosti vyhovovat těžkému nákladnímu provozu úzkorozchodné polní drážky, sloužící převozu kamení z dnes již zaniklých Hannelových kamenolomů k nákladní vlečce v Heřmánkách. Tento most má podpůrný pilíř, je z ocelových nýtovaných nosníků a má horní mostovku. Má více jak 70 let a dodnes ke vší spokojenosti slouží.

Ocelový most v Heřmánkách u dřevoskladu.

Na Odersku můžete vidět i další zajímavé mosty a propustky nebo pozůstatky po nich. V Odrách pod Skalními sklepy stojí typový kamenný propustek přes Stodolní potok, který byl postaven italskými baraby před více jak 110 lety. Letos by měl být tento propustek zbourán a o něco níže by měl být nahrazen ocelovým propustkem. Přitom tento propustek dokládá kamenickou šikovnost jeho stavitelů a mohl by být technickou památkou lokálního významu.

Kamenný propustek nad Skalními sklepy v Odrách.

Pod Spálovem, v údolí Spálovského potoka stojí tzv. „Hitlerův most“, přes nějž měla vést silnice ze Spálova k Jakubčovicím n. O.. Tento nedokončený most najdete v lese nad nedávno opraveným mostkem v ostré zatáčce pod Spálovem. Dva dnes již neexistující mosty stály přes řeku Odru u železniční zastávky Heřmánky pod Švédskou skálou a pod Jakubčovicemi n. O.. V obou lokalitách ještě v terénu najdete mostní nájezdy. Most pod Švédskou skálou spálovským obyvatelům zkracoval cestu ze Spálova k železnici údolím Brálného potoka a i dnes by mohla pěší lávka zatraktivnit vyhlídkové místo na Švédské skále.

Nájezdy bývalého mostu v Jakubčovicích n. O.

Na Odersku se nacházejí i další mosty, mostky a propustky přes řeku Odru a její přítoky. V tomto článku jsme Vás chtěli upozornit na stavby zajímavé historicky i stavebně. Rádi bychom Vás chtěli přivést k poznávání i tak běžných staveb, které roky spojují nejen břehy vodních toků, ale i lidi. Vážme si jich.

Petr Lelek a další členové HV spolku Odry

Použité prameny:

- 1) *Vlastivědný zpravodaj Vítkovsko, číslo 3 říjen/1958,*
- 2) *Anton Rolleder: Geschichte der Stadt und des Gerichtsbezirkes Odrau, Steyr 1903*
- 3) *Jaroslav Vlach: Turistický průvodce ČSSR - Nizký Jeseník a Oderské vrchy, Olympia, Praha 1968.*
- 4) *Archiv fotografií bratří Matejčovicůvých, Karla Golda*
- 5) *Fotografie Dominika Šímy, Josefa Václavíka, Aloise Mika, Květoslava Wiltsche, Petra Lelka, Pavla Kašpara st.*